

- Uvod • Simptomi i komplikacije • Dijagnoza • Liječenje

Uvod

Herpes simpleks je zarazna bolest koja dovodi do pojave povratnih malih, bolnih, tekućinom ispunjenih mjehurića na koži ili sluznicama.

Ta izbijanja mjehurića jenjavaju, premda virus ostane u neaktivnom (latentnom) stanju unutar ganglija (skupina tjelešaca nervne stanice) u zaraženom području. S vremena na vrijeme virus se ponovno aktivira i razmnožava, često uzrokujući izbijanja mjehurića na istom mjestu kao i pri prijašnjoj infekciji. Međutim, virus može postojati u koži a da ne uzrokuje očiti mjehurić, virus u takvom stanju može služiti kao izvor zaraze drugih ljudi. Izbijanja mjehurića mogu izazvati prekomjerna izloženost suncu, groznica, fizički ili emocionalni stres, potiskivanje (supresija) imunološkog sistema ili neka hrana i lijekovi, ali često su činioci poticanja nepoznati.

Dva tipa virusa herpesa simpleksa koji zaraze kožu su HSV-1 i HSV-2. HSV-1 je uobičajeni uzročnik hladnih rana na usnama (herpes labijalis) i rana na kornei oka (rožnici) nazvanih keratitis izazvan herpes simpleksom, i on se obično prenosi dodirnom sa tjelesnim sokovima iz usta ili oko usta. HSV-2 obično uzrokuje genitalni herpes i prenosi se u prvom redu izravnim dodirnom rane, najčešće prilikom spolnog kontakta.

Simptomi i komplikacije

Prije ponovnog izbijanja herpes simpleksa javljaju se trnjenje, peckanje, nelagodnost i svrbež što prethodi mjehurićima nekoliko sati pa 2-3 dana. Mjehurići okruženi crvenkastim rubom mogu se pojaviti bilo gdje na koži ili sluznicama, ali najčešće u ustima i oko ustiju, na usnama i na spolnim organima. Mjehurići (koji mogu biti bolni) se najčešće oblikuju u grozdove koji se udružuju u velika pojedinačna sjedišta. Nakon nekoliko dana mjehurići se počinju sušiti tvoreći tanku žućkastu krastu i plitke rane. Ozdravljenje tipično započinje unutar 1-2 sedmice nakon pojave i obično se završi do 21-og dana. Međutim, mjehurići u vlažnim područjima tijela katkada sporije zacjeljuju. Ako se izbijanja stalno događaju na istom mjestu ili ako dođe do sekundarne bakterijske infekcije, može doći do stvaranje ožiljnog tkiva.

Prva infekcija herpesom u dojenčadi i male djece može uzrokovati bolne rane i upalu u ustima i desnim (gingivostomatitis) ili bolnu upalu vulve i vagine (vulvovaginitis). Ta stanja uzrokuju i razdražljivost, gubitak apetita i groznicu. U dojenčadi, a rjeđe u veće djece, infekcija se može širiti krvlju i zahvatiti unutarnje organe uključujući mozak, infekcija koja može dovesti do smrti.

Žena koja je imala infekciju HSV-2 može je prenijeti svom plodu, naročito ako je do epizode došlo u posljednja 3 mjeseca trudnoće. Virus herpes simpleksa može u plodu izazvati blagu upalu moždane ovojnice (meningitis) ili ponekad tešku upalu mozga (encefalitis).

Ako se dojenčad ili odrasli sa bolešću kože zvanom atopični ekcem zaraze virusom herpes simpleksa, mogu razviti potencijalno smrtnu bolest koja se zove herpesni ekcem. Zbog toga ljudi sa atopičnim ekcemom moraju izbjegavati bilo koga s aktivnom herpesnom infekcijom.

Kod ljudi sa AIDS-om infekcije kože herpesom mogu biti naročito ozbiljne. Upala jednjaka i

crijeva, rane (čirevi) oko anusa, pneumonija (upala pluća) ili nenormalnosti nerava također se češće javlja u ljudi sa AIDS-om.

Natečena, bolna crvena jagodica prsta što ju je uzrokovao virus herpes simpleksa koji je ušao kroz porezanu kožu zove se herpesna zanoktica. Ona se najčešće javlja u zdravstvenih radnika koji nisu imali herpes simpleks, a koji rukuju sa tjelesnim tekućinama koje sadrže virus herpes simpleksa.

Dijagnoza

Doktoru je katkada teško prepoznati herpes simpleks. Može ga se zamijeniti sa alergijskom reakcijom, drugim virusnim infekcijama ili čak sa kožnom reakcijom na neke lijekove.

U postavljanju dijagnoze može katkada pomoći mjesto mjehurića na tijelu.

Doktor koji posumnja na herpes simpleks može ispitati istrugane ljuskice mjehurića pod mikroskopom. Ako osoba ima infekciju virusom herpes simpleksa, te će ljuskice pokazati velike zaražene stanice. Dijagnozu mogu potvrditi kulture za virus, pretrage krvi na povećan nivo antitijela i biopsija. Međutim, te su pretrage rijetko potrebne. Dijagnozu je moguće postaviti u vrlo ranom stadiju primjenom novijih tehnika, kao što je PCR (reakcija lančane poli-merizacije) koja se može upotrijebiti za otkrivanje DNK iz virusa herpes simpleksa u tjelesnom tkivu ili tekućini.

Liječenje

Većina ljudi liječi herpes labijalis nježnim pranjem zaraženih područja sapunom i vodom. Područje treba zatim brižno osušiti, ostavljanje mjehurića vlažnima može pogoršati upalu, odgoditi ozdravljenje i vjerojatno pojačati bakterijsku infekciju.

Za sprječavanje ili liječenje bakterijske infekcije na koži se može primijeniti neka antibiotska mast, npr. neomicin-bacitracin. Ako se čini da bakterijska infekcija napreduje ili uzrokuje dodatne simptome, doktor može propisati antibiotike koji se uzimaju u obliku tableta ili injekcije.

Antivirusne kreme kao što su idoksuridin, trifluridin i aciklovir katkada su djelotvorane kada se primijenjuju direktno na mjehuriće. Aciklovir ili vidarabin, uzet oralno (na usta), može se upotrijebiti za teške herpesne infekcije po čitavom tijelu. Ponekad je potrebno aciklovir uzimati svaki dan da se potisnu ponavljana izbijanja, naročito kada su zahvaćeni spolni organi. Za keratitis izazvan herpes simpleksom ili genitalni herpes mogu biti potrebne specifične mjere liječenja.